

YHTEISÖTAITEEN IDEAA ETSIMÄSSÄ

Kuvataiteilija Minna Heikinaho ei hakeutunut taiteilijaksi päämäärätietoisesti. Taiteen saran hän kuitenkin aloitti käymällä Vihdin käsi- ja taideteollisoppilaitoksen metalliartesaanin linjan, ja Taidekoulu Maassa hän löysi värit ja maalaamisen. Kuvataideakatemia tila-aikataiteen laitoksella Heikinahon kiinnostuksen kohteeksi nousivat installaatiot, tekstit, hiili ja erilaiset luonnonelementit. Suhde luontoon muuttui tärkeäksi, mikä näkyy myös tuon ajan töissä. Esimerkkeinä mainittakoon maaseudun elementit, joita hän toi kaupunkiin aivan uudenlaiseen ympäristöön.

Ilmainen aamiainen on yksi Suomen tunnetuimmista yhteisötaiteen teoksista. Heikinaho piti Kuvataideakatemia loppunäyttelyn tarjoamalla ilmaista ateriaa kesän 1994 ajan Hämeentie 6:ssa sijaitsevassa liikehuoneistossa. Teos oli esillä pahimpana lamakautena, joten se sai osakseen varsin paljon julkisuutta. Teoksellaan Heikinaho halusi luoda tilan, jossa hän pystyi pohtimaan kävijöiden synnyttämiä merkityksiä sekä määrittelemään itseään suhteessa arkeen ja taiteeseen. Ilmaisella aamiaisella hän halusi rakentaa asioita itsestään ulospäin eikä sisäänpäin, niin kuin tavallisesti tapana on. Julkisessa sanassa teos määriteltiin tilataiteeksi, sosiaalisesti eleeksi, milloin miksikin. Teos aiheutti hämmennystä, koska sitä oli vaikea sijoittaa mihinkään perinteiseen taiteen kaanoniin.

Ilmaisella aamiaisella Heikinaho suostui elämään omaa elämänsä kaupungissa kaupungin tarjoamalla edellytyksillä. Toisin sanoen maaseutu-kaupunki-prosessi päättyi tietynlaiseen kompromissiin. Projektillaan hän halusi luoda myös muille ihmisille toiminnan edellytyksiä kaupungissa. Hämeentien 6:sta muodostui paikka, jossa taiteilija oli yksi toimija muiden mukana. Prosessin kuluessa taiteilija itse joutui pohtimaan taiteensa olemusta ja muun muassa sitä, miten hänen taiteensa poikkeaa sosiaalityöstä. Miksikään ”äiti Teresaksi” Heikinaho ei kuitenkaan halunnut tulla, vaan hän halusi profiloitua nimenomaan taiteilijana. Taiteilijana Heikinaho kokee itsensä tilan tai tilanteen luoja: hän luo esimerkiksi paikalliseen yhteisöön tekemisen ja osallistumisen edellytyksiä ja aktivoi näin ihmisiä osallistumaan ja ymmärtämään taiteen kieltä.

TAIDE SYNTYY MOTIIVISTA

Heikinaho on luokiteltu viime vuosina yhteisötaiteilijaksi. Heikinahon mukaan yhteisötaide on erilaisuuden etsimistä ja uudenlaisen taiteilijaidentiteetin luomista uuden nimikkeen alla. Yhteisötaide on toimintaa suhteessa ympäristöön ja sen ihmisiin, ihmisten ottamista mukaan taiteelliseen prosessiin. Ihmiset voivat olla osana teosta tai sen tekijöitä. Yhteisötaide nostaa esiin arkipäivän kysymyksiä taiteen kielen kautta sekä toisaalta hahmottaa taiteilijan roolissa tapahtuneita muutoksia.

Heikinahon taiteellinen toiminta on varsin laajaa. Töissään hän etsii uudenlaista tekemisen muotoa, uutta yhteisöä, paikallisuutta. Tavoitteena on ihmisten

asenteiden muutos, uusi näkökulma, hyväksyminen sekä suvaitsevaisuuden lisääminen. Hänen lähtökohtanaan taiteen tekemisessä on huoli ja vastuu siitä, onko taiteella enää mitään tekemistä tavallisen ihmisen arkielämän kanssa. Taustalla on ajatus taiteen etääntymisestä liian kauaksi tavallisesta ihmisestä. Taiteilijan mukaan yhteisötaiteesta tekee taidetta motiivi, joka voi olla esimerkiksi poliittisen kommentin tai ohjelman aikaansaaminen. Heikinahon motiivi töilleen on ihmisten arvomaailman tai mielipiteiden esiintuominen teoksilla.

1990-luvun myötä Heikinahon rooli taiteilijana on muuttunut kohti ”mahdollistajaa”, olosuhteiden luoja. Hän on työskennellyt useissa erilaisissa projekteissa tavoitteenaan nostaa esiin arkipäivän asioita taiteen kielellä. Push firma beige eli PFB on Kalliossa vuodesta 1996 lähtien toiminut kulttuuritila, jossa järjestetään näyttelyitä, tapahtumia, esityksiä sekä työpajatoimintaa. PFB toimii näyttelytilana uusille nuorille taiteilijoille. Myös Minna Heikinaho itse on alkanut profiloitua entistä enemmän taiteilijana. Yhteistyötä hän on tehnyt viime vuosina muun muassa Aleksis Kiven peruskoulun sekä vammaisjärjestö Kynnys ry:n kanssa. Toiminnallaan hän on pyrkinyt pitämään kiinteää yhteyttä kaupunginosan asukkaisiin ja ilmapiiriin yleensäkin.

Rovaniemellä työskentelyn tavoitteenaan Heikinaho pitää oman romanttisen Lappi-kuvansa romuttamista. Lisäksi hän pyrkii pääsemään lähelle tavallista rovaniemeläistä. Suunnitteilla on projekti yhdessä taiteen opiskelijoiden kanssa. Rovaniemellä työskentelyn katkaisee matka Tokioon. Heikinaho odottaakin kiinnostuneena, mitä Rovaniemi-Tokio-akseli hänessä synnyttää.

Teksti: Olli Tiuraniemi

MINNA HEIKINAHO

► Kuvataiteilija

► Asuu ja työskentelee Helsingissä ja Ypäjällä

► Syntynyt Somerolla 1961

► Debytoi taiteilijana Helsingissä, Ilmainen Aamiainen 1994

► Valmistunut kuvataiteen maisteriksi 2004 ja on ollut jatko-opiskelijana Kuvataideakatemiassa 2008 lähtien.